

Meningen med kaktusen i en antropocen värld

Är kaktusar värdefulla? De sticks. De ser ovänliga ut där de växer, en del raka och höga, vissa bulliga och andra lågt ner utmed marken, nästan osynliga, men dock med taggar. Ändå är de populära vilket inte är så konstigt då de kan användas på många olika sätt; de kan vara prydnadsväxter, ätas eller, varför inte, bilda staket. Förutom att de värdesätts av människorna, har kaktusar en stor betydelse för de ekologiska system de växer i - och blir i längden värdefulla för människan på så sätt också.

Kvinnogruppen Planta Madre i Querétaro i Mexiko arbetar intensivt med att i växthus producera inhemska växter – många är kaktusar – och sedan plantera ut dem i naturskyddsområdet Bernal. En av växterna som gruppen har specialiserat sig på är 'sotol', *Dasylirion acrotriche*. Den växer naturligt i de karga områdena i skyddsområdet, men har sakta men säkert blivit allt mer sällsynt till följd av att växten används av traktens invånare vid religiösa ceremonier. Stora bågar – arcos florales - flätas samman av sotolplantans skedformade blad för att pryda kyrkorna. För att tillverka dessa bågar krävs en stor mängd blad, och det går åt många plantor till en enda båge. Användningen av sotol i religiösa sammanhang har pågått under flera sekler och med tanke på att plantan växer mycket långsamt - det tar mer än tio år för en sotol att växa till full storlek - har den naturliga återväxten inte klarat att upprätthålla beståndet. Naturen ligger hela tiden flera steg efter i sin sotolproduktion för att täcka människornas behov. Trots det fortsätter användningen av växten vid de religiösa ceremonierna på samma vis som förr.

Planta Madre har gjort det till sin uppgift att säkerställa sotolplantans fortsatta existens på Bernals torra sluttningar för att bibehålla den biologiska mångfalden och för att motverka erosion och ökad torka. Att odla och plantera ut växterna räcker inte utan gruppen arbetar också med människorna i området för att upplysa om sotolplantans ekologiska värde, om hotet att den helt kan försvinna och att skörden därför måste begränsas. Arbetet går dock oändligt långsamt. Motståndet är stort hos människorna att ta till sig detta, då just denna ceremoni är så viktig för dem.

På landsorten i Mexiko har de religiösa högtiderna under århundraden markerat tidens gång och för lantbrukarna nästan varit som ett arbetsschema; tiden för sådd, tiden för skörd och tiden för vila bildar i kalendern ett nät av hållpunkter bestående av religiösa högtider med specifika betydelser. Nätet bildar en struktur, ett meningsfullt sammanhang i livet. Tas högtidens ceremonier bort, försvinner samtidigt en bit av den betryggande strukturen. Därför går Planta Madres arbete långsamt.

För den moderna och urbana människan världen över skapas både individuellt och kollektivt sammanhang genom en mängd val som vi egentligen vet är ohållbara, men som vi ändå gör. Och,

liksom på Bernals landsbygd går miljöarbetet långsamt, om alls, framåt därför att vi håller fast vid det vi tycker om och det som vi är vana vid. Det skapar mening och sammanhang i våra liv och ger oss den viktiga strukturen som också kan kallas livsstil.

I dag finns det inte ett enda ekologiskt system utan mänsklig påverkan då det till syvende och sist är naturen som förser oss med de nödvändiga resurserna vi behöver för att upprätthålla våra olika livsstilar. I forskarvärlden har vår era fått benämningen *antropocen*, det vill säga att det är människan som är den huvudsakliga faktorn till alla förändringar i de mänskliga och ekologiska systemen som finns på Jorden. Därför är det hög tid att använda kunskaperna om just människans beteende i vår strävan efter en fortsättning på vår värld istället för att fokusera enbart på teknik, mätningar och beräkningar. Dessa vetenskapers effekt på människorna följer inte logiken som säger att om vi vet *a* så gör vi *b* och har därför inte löst miljöproblemen.

Hur det kommer att gå med det ekologiska systemet i Bernal beror inte på hur korrekta beräkningarna är av tillväxten av sotol i ett förändrat klimat, utan på om människorna i byn kan tänka sig att ersätta sotolväxten i sina bågar med ett annat material, kanske återanvändbart, och ändå hitta en mening i förändringen. På liknande sätt, i alla samhällen och med samma insikt om krafterna i våra inre jag som leder till valen vi gör, dag ut och dag in för att skapa sammanhang och mening, kan vi gå vidare och äntligen börja förändra.